

การส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21"

ENCOURAGING YOUTH'S PUBLIC MIND BY "CLICK 21" ACTIVITIES

ไจดนย์ ศรีวังพล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

สาขาวิชาพุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-mail: jaitana_fm91@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21" ซึ่งเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มทดลอง คือ นักศึกษา 15 คน จากคณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ การวิจัยนี้เป็นการทำค่ายครั้งที่ 1-3 โดยการบูรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 กับการทำกิจกรรม จำนวน 21 กิจกรรม ตามกรอบแนวคิดตามวัฏจักรของเดมมิง สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเยาวชนนี้ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ กลุ่มทดลองเกิดการเรียนรู้โลกภายในของตนเอง และในขณะที่เรียนรู้โลกภายใน โลกภายนอกที่มีปฏิสัมพันธ์จึงเป็นภาพสะท้อน ทำให้รู้จักคนอื่นมากขึ้น จนกลุ่มทดลองเข้าใจอย่างลึกซึ้งในมิติของการให้ การเสียสละ การแบ่งปัน ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ การเกื้อกูลสม่ำเสมอ ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : จิตอาสา สังคหวัตถุ 4

ABSTRACT

The purpose of this research was to enhance youth's voluntary mind by "Click 21" activities. This research was a quasi-experiment research. The experimental group students consisted of 15 students from the Faculty of Mass Communication, Panyapiwat Institute of Management. This research was conducted as activities of camps no. 1-3 by integrating the Buddhist Principle of Sangahavattthu 4, with the 21 activities under the conceptual framework of Deming's Cycle. The results gained from the activities for enhancing youth's voluntary mind were knowledge sharing and reflection of feelings. These activities enabled the experimental group students to understand their own inner world. While learning the inner world, the interactions with the outer world were reflections that enabled them to gain more knowledge of the others. Consequently, the experimental group students gained deep insights of the dimensions of giving, sacrificing, sharing, wishing to help, and regularly helping the others in order to live with other people more intimately.

KEYWORDS: Voluntary mind, Sangahavattthu 4

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามสถิติปี พ.ศ. 2557 ที่ผ่านมา โลกมีจำนวนประชากรกว่า 7,087 ล้านคน ในจำนวนนี้มีเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด (United Nations, 2015) ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น เพราะร้อยละ 88 ของเด็กวัยรุ่นทั่วโลกถูกเอารัดเอาเปรียบทางด้านแรงงาน ถูกกดขี่ทางเพศ และถูกฆาตกรรม (ไทยรัฐออนไลน์, 2554) สิ่งนี้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับสถานการณ์ในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม มีเยาวชนส่วนหนึ่งแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการอุทิศตนเป็นจิตอาสาทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เช่น เมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นในประเทศไทยปลายปี พ.ศ. 2554 ซึ่งทำให้คนกรุงเทพมหานคร เปลี่ยนสถานะจากผู้ให้ความช่วยเหลือมาเป็นผู้ประสบภัย เครือข่ายจิตอาสาหลากหลายรูปแบบเกิดขึ้น เช่น กลุ่มเยาวชนจิตอาสาเจนวี (Gen V) (กองบรรณาธิการ จุดประกายกรุงเทพธุรกิจ, 2554) เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึง การไม่นิ่งดูตายของกลุ่มเยาวชนที่มีต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน สังคม ประเทศชาติ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้หากเมื่อย้อนกลับไปศึกษาข้อมูลก็จะพบว่า มีการสำรวจระหว่าง พ.ศ. 2531-2543 พบว่า ผู้ที่เป็นอาสาสมัครส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในระหว่าง 18-25 ปี (สุนิตย์ เชนษฐา และ วินัย เมฆไตรภพ, 2548) ซึ่งยังไม่พอเพียงและไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ผู้วิจัยเห็นว่า ธรรมเนียมที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ประทานไว้นั้น มีอายุยืนยาวถึงปัจจุบัน เพราะความเสียสละของบรรดาพุทธสาวก สาวิกา ที่เสียสละประโยชน์ส่วนตัว อุทิศตนเพื่อเผยแผ่พระศาสนา ทั้งปรีชาปฏิบัติ ปฏิเวธ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเจาะลึกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสังคหัตถุ ในการบูรณาการให้เกิดจิตอาสา ที่จะเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และหากปฏิบัติฝึกฝนตนอย่างสม่ำเสมอ จะเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ทำให้มีความเป็นจิตอาสาที่ยั่งยืนได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงจัดทำขึ้น เพื่อเป็นหนทางหนึ่งในการทำงานจิตอาสาให้ยั่งยืนต่อไป และนั่นคือการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน

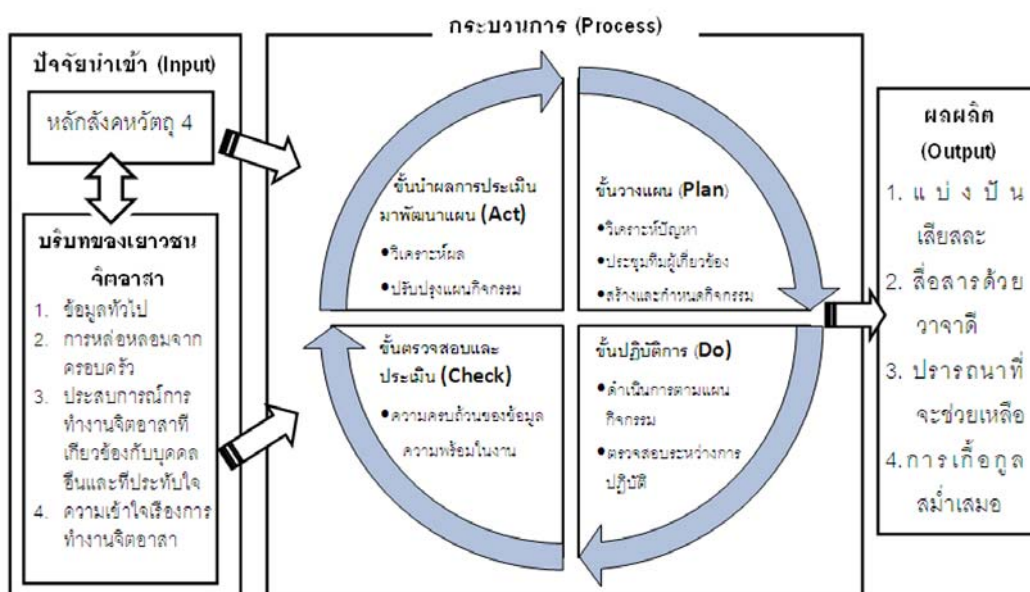
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21"

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มเยาวชนจิตอาสา คณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ที่สมัครเข้าร่วมการส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21" ด้วยความเต็มใจ และสามารถเข้าร่วมในการทำค่าย ครั้งที่ 1-3 มีอายุระหว่าง 17-23 ปี จำนวนทั้งสิ้น 15 คน

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยมี 2 ชุด คือ (1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ (2) แบบบันทึกสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือดังกล่าวใช้วิธี IOC (Item Objective Congruence Index) มีคะแนนเฉลี่ย 0.9 ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ 1) ระหว่างทำค่าย และ 2) หลังทำค่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ ใช้วิธีสามเส้า (ทวิตักดี นพเกษร, 2551) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนก จัดกลุ่มข้อมูล และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ขั้นพัฒนากิจกรรม "คลิก 21"

1. ศึกษาหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ที่เกี่ยวกับการทำงานจิตอาสา คือ สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (1) ทาน (2) ปิยวาจา (3) อุตถจริยา (4) สมานัตตตา

2. ศึกษาบริบทของเยาวชนจิตอาสา โดยใช้ประเด็นคำถาม คือ ข้อมูลทั่วไป การหล่อหลอมจากครอบครัว ประสบการณ์การทำงานจิตอาสาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นและที่ประทับใจ โดยการประกาศรับสมัครเยาวชนผ่านบอร์ดประกาศของคณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มด้วยตนเอง ในฐานะที่มีประสบการณ์การเป็นอาสาสมัคร เหตุที่ใช้วิธีการนี้ เพราะจะสามารถเจาะลึกถึงบริบทของเยาวชนได้มากกว่า การตอบแบบสอบถามที่ค่อนข้างจำกัดคำตอบ ทั้งนี้เพื่อให้ได้กลุ่มทดลองจำนวน 15 คน ที่สามารถเข้าค่ายทุกครั้ง (ครั้งที่ 1-3) รวมทั้งมีความสมัครใจและเต็มใจ

3. รวบรวมข้อมูลจากการจัดบันทึกและทวนความถูกต้องจากเทปเสียงที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และ

สนทนากลุ่ม นำมาจัดลำดับหมวดหมู่ ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผล เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการสร้างและพัฒนากิจกรรม "คลิก 21"

4. สร้างและพัฒนากิจกรรมโดยใช้กรอบแนวคิดตามวัฏจักรของ Deming Cycle

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan) โดย การวิเคราะห์สภาพปัญหา ประชุมทีมผู้เกี่ยวข้อง สร้างและกำหนดแผนกิจกรรม การส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21"

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติ (Do) สร้างและปรับปรุงกิจกรรม การส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21" สำหรับกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน จำนวน 3 ครั้ง

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ/การประเมินแผน (Check) ความครบถ้วนของข้อมูลที่ศึกษา ความพร้อมการเตรียมแผนงาน บุคคลากร ทรัพยากร เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

ขั้นที่ 4 นำผลการประเมินมาพัฒนาแผน (Act) โดยวิเคราะห์ผลการประเมิน ปรับปรุงแผนกิจกรรม สัมมนา รูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยผู้วิจัยจัดประชุมระดมสมอง ผู้ทรงคุณวุฒิ ขอข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ในกระบวนการส่งเสริม เยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21" ก่อนนำมาใช้อบรมจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) แมชชีนสนีย์ เสถียรสุด ผู้ก่อตั้งเสถียรธรรมสถาน ซึ่งเป็นองค์กรในการทำงานจิตอาสา

(2) พล.อ.อ. วีรวิท คงศักดิ์ ประธานอนุกรรมการ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม หรือ "ศูนย์คุณธรรม" ในฐานะที่เป็นองค์กรเพื่อการพัฒนาคุณธรรมของคนในชาติ

(3) ศ.ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ผู้มีประสบการณ์โดยตรงในการนำคณะนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปทำงานจิตอาสาเพื่อสังคมในชนบท

(4) ดร.สุदारัตน์ ดิษยวรรณนะ จันทราวัดมานุกุล คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

(5) คุณบุญพีร์ พันธวร ผู้ริเริ่มโครงการคิดค้นชีวิต คิดห่วงใยในผืนโลก (Think Earth)

ระยะที่ 2 นำกิจกรรม "คลิก 21" ไปใช้และการประเมินผล

1. นำกิจกรรมการส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21" ที่ผ่านการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยนี้ ไปใช้กับกลุ่มทดลองในค่ายครั้งที่ 1-3 กล่าวคือ ค่ายครั้งที่ 1 เป็นค่าย 3 วัน 2 คืน ค่ายครั้งที่ 2 เป็นค่าย 2 วัน 1 คืน และค่ายครั้งที่ 3 เป็นค่ายวันเดียว โดยค่ายครั้งที่ 1 และ 2 จัดที่ศูนย์ฝึกอบรมวีเทรน (We Train) ตั้งอยู่เลขที่ 501/1 ซอยเดอะตุงคะ 1 ถนนเดอะตุงคะ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10230 ส่วนค่ายครั้งที่ 3 จัดที่ สถานีวิทยุพิทักษ์ สันติราษฎร์ ความถี่ 91 เมกะเฮิร์ตซ์ (สวพ. 91) ตั้งอยู่เลขที่ 82 ซอยช่างกรรมพัฒนาที่ดิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 ระยะห่างการจัดค่ายแต่ละครั้ง ประมาณ 1 เดือน

2. ประเมินผลการส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วย กิจกรรม "คลิก 21" โดยสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม ทำให้ได้ผลผลิต (Output) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ (1) ระหว่างทำค่าย และ (2) หลังทำค่าย โดยใช้ประเด็นคำถาม คือ (1) ท่านมีการแบ่งปันสิ่งของอย่างไรบ้าง (2) ท่านมีการเสียสละเพื่อผู้อื่นอย่างไรบ้าง (3) ท่านใช้การสื่อสารด้วยวาจาอย่างไรบ้าง (4) ท่านได้ใช้วาจาเพื่อเป็นการส่งเสริมการทำงานจิตอาสาอย่างไรบ้าง (5) ในสถานการณ์ใดบ้างที่ท่านได้ช่วยเหลือผู้อื่น (6) ท่านทำอย่างไร

เมื่อเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภาวะลำบาก (7) ท่านเกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองอย่างไรบ้าง (8) เมื่อท่านช่วยเหลือผู้อื่น ท่านมีความรู้สึกอย่างไรต่อปฏิกิริยาของคนที่ท่านช่วยเหลือ

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลมา ได้ตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล เพื่อความครบถ้วน ความแม่นยำในเนื้อหา และความน่าเชื่อถือ ต่อความจริงของสิ่งที่พบ ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวม เมื่อไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นแล้ว ตรวจสอบโดยใช้วิธีสามเส้า ทางด้านข้อมูลโดยการทบทวนข้อมูลที่สอบถามกับผู้ให้ข้อมูล และการทบทวนโดยการถามซ้ำ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจำแนก จัดกลุ่มข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัย

กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมา นั้น ประกอบด้วย ค่ายที่ 1-3 โดยค่ายที่ 1 เป็นค่าย 3 วัน 2 คืน ค่ายครั้งที่ 2 เป็นค่าย 2 วัน 1 คืน และค่ายครั้งที่ 3 เป็นค่ายวันเดียว กิจกรรมที่ใช้ในค่ายมีทั้งสิ้น 21 กิจกรรม โดยแต่ละกิจกรรมมีวัตถุประสงค์ และหลักพุทธรธรรมที่ใช้บูรณาการ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรม วัตถุประสงค์ และหลักพุทธรธรรมที่ใช้บูรณาการ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	หลักพุทธรธรรม
1. แนะนำตัว	1) เพื่อสร้างความรู้จัก ความคุ้นเคย	สมานัตตตา
2. ข้อตกลงร่วม	1) เพื่อสร้างชี้แจง กติกาและข้อตกลงที่จะใช้ร่วมกันในค่าย	สมานัตตตา
3. สานสัมพันธ์	1) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอยู่ในค่าย	สมานัตตตา
	2) เพื่อละลายพฤติกรรมและทำความรู้จักกันให้มากยิ่งขึ้น	สมานัตตตา
4. ภาวนา ด้วยการฟังจังหวะโยคะ การนั่ง เดิน นอน	1) เพื่อผ่อนคลายร่างกายและจิตใจ ด้วยการยืน เดิน นั่ง นอน	สมานัตตตา
	2) เพื่อฝึกสติในการเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับการภาวนา ด้วยหลากหลายวิธี	สมานัตตตา
5. เตรียมความพร้อม	1) เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกาย และจิตใจ	สังคหวัตถุ 4
6. ถังออกซิเจน	1) เพื่อฝึกความซื่อตรง ความอดทน	สมานัตตตา
	2) เพื่อให้ได้เรียนรู้เรื่องการเสียสละ แบ่งปัน	ทาน
	3) เพื่อสร้างอนุสติเตือนใจจากการมีบ้านและไร้บ้าน	อัสถจริยา
7. ตาข่ายไฟฟ้า	1) เพื่อฝึกทักษะการทำงานและการรับฟังความคิดเห็น	สมานัตตตา
	2) เพื่อฝึกการเสียสละ ความอดทนทางกายและใจ	สังคหวัตถุ 4
8. ของรักของหวง	1) เพื่อฝึกการให้ การลดตัวตน ลดการเป็นเจ้าของ	ทาน
	2) เพื่อเรียนรู้เรื่องการแบ่งปัน	ทาน

ตารางที่ 1 กิจกรรม วัตถุประสงค์ และหลักพุทธธรรมที่ใช้บูรณาการ (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	หลักพุทธธรรม
9. ชมและแลกเปลี่ยนเรื่องราวจากภาพยนตร์เรื่อง Pay it Forward	1) เพื่อให้เห็นมิติและมุมมองของการทำเพื่อผู้อื่นในหลากหลายรูปแบบ	อรรถจริยา สมานัตตตา
	2) เพื่อฝึกทักษะการคิดใคร่ครวญ	สมานัตตตา
	3) เพื่อรู้จัก เข้าใจตนเอง และผู้อื่นสมานัตตตา	
10. เปิดชิงพื้นที่	1) เพื่อฝึกความซื่อตรงต่อกติกา ต่อสังคม และต่อตนเอง	สมานัตตตา
	2) เพื่อให้รู้จัก สังเกต และเรียนรู้ตนเอง มีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ผู้อื่น และเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน	อรรถจริยา สมานัตตตา
	3) เพื่อฝึกร่วมแรงร่วมใจกันในการปกป้อง สาธารณสมบัติ	สังคหวัตถุ 4
11. ผู้นำสี่ทิศ	1) เพื่อการเรียนรู้ตนเองและผู้อื่น	สังคหวัตถุ 4
	2) เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคม	สมานัตตตา
	3) เพื่อให้เข้าใจคนที่มีบุคลิกแตกต่างจากเรา	สมานัตตตา
12. Collective Drawing	1) เพื่อการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม	ทาน
	2) เพื่อการเรียนรู้สภาวะภายใน	อรรถจริยา
	3) เพื่อฝึกความอดทนอดกลั้นต่อสภาวะภายใน	สมานัตตตา
13. การฟังอย่างลึกซึ้ง	1) เพื่อฝึกการฟังอย่างตั้งใจ ปราศจากการตัดสินถูกผิด	สังคหวัตถุ 4
14. กราฟชีวิต	1) เพื่อทบทวนชีวิตที่ผ่านมา ทั้งเหตุการณ์ ความรู้สึก ปัจจัยแวดล้อม บทเรียนที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในอนาคต	สังคหวัตถุ 4
	2) เพื่อฝึกให้เห็นความเชื่อมโยง ระหว่างความทุกข์ความสุข	สมานัตตตา
15. ศิลปะบำบัด	1) เพื่อเยียวยาความรู้สึกของผู้เข้าร่วม	สมานัตตตา
	2) เพื่อทบทวนการเรียนรู้ร่วมกันในค่ายครั้งที่ 1	สังคหวัตถุ 4
16. บทบาทจิตอาสา	1) เพื่อเข้าใจบทบาทและการวางใจในการเป็นอาสาสมัคร	สังคหวัตถุ 4
17. แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากสมุดบันทึก	1) เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วม	สมานัตตตา
	2) เพื่อทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าค่าย ครั้งที่ 1	สังคหวัตถุ 4
18. เลี้ยงเด็กอ่อน	1) เพื่อฝึกทักษะและประสบการณ์ตรงในสถานการณ์จริง	สังคหวัตถุ 4
	2) เพื่อก่อเกิดการใคร่ครวญ ตกผลึกทางความคิด	สมานัตตตา
19. บัณฑิต	1) เพื่อทบทวนเรื่องราวที่เกิดขึ้น ในช่วงขณะที่เลี้ยงเด็กอ่อน	สมานัตตตา
	2) เพื่อแบ่งปัน บรรยาย ความรู้สึก และประสบการณ์ที่	สมานัตตตา
20. พัฒนาโรงเรียนอนุบาล	1) เพื่อให้มีทักษะและประสบการณ์ตรงในสถานการณ์จริง	สังคหวัตถุ 4
	2) เพื่อก่อเกิดการใคร่ครวญ ตกผลึกทางความคิด	สมานัตตตา
21. แลกเปลี่ยน ภาพเดิม ความฝัน อุปสรรค การเปลี่ยนแปลง	1) เพื่อก่อเกิดการใคร่ครวญ ตกผลึกทางความคิด	สมานัตตตา
	2) เพื่อแบ่งปันบรรยายความรู้สึก เรื่องราวที่เกิดขึ้น และประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้	สังคหวัตถุ 4

ส่วนการประเมินผลผลิตการส่งเสริมเยาวชนจิตอาสา ด้วยกิจกรรม "คลิก 21" นั้น แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระหว่างทำค่าย และ ระยะที่ 2 หลังทำค่าย

ระยะที่ 1 ระหว่างทำค่าย

เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการใช้กิจกรรม "คลิก 21" ภายในค่ายครั้งที่ 1-3 ซึ่งในบทความนี้ ผู้วิจัยเลือกนำเสนอกิจกรรมหลัก กล่าวคือ

1. กิจกรรมดึงออกซิเจน

กิจกรรมนี้เป็นการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นอยู่จริงของกลุ่มทดลอง ในขณะที่เล่น กลุ่มทดลองอาจรู้สึกกังวล กลัว เนื่องจากคิดว่าถ้าไม่มีบ้านอยู่จะเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกระบวนการให้โจทย์เหลือบ้านเพียง 1 หลัง สำหรับคน 15 คน ที่จะอยู่อาศัย กลุ่มทดลองรู้สึกก็อึดที่ต้องเขียนกันอยู่ในที่เดียวกัน ซึ่งต่างตระหนักถึงความสำคัญของคำว่า "กลับบ้าน"

2. กิจกรรมตาข่ายไฟฟ้า

กิจกรรมนี้มีเงื่อนไข คือ ทุกคนจะต้องสามารถผ่าน "ตาข่ายไฟฟ้า" ให้ได้ หากคนใดคนหนึ่ง ไม่สามารถที่จะผ่านได้ ทุกคนจะต้องเริ่มเล่นใหม่ทั้งหมด ซึ่งในการทำกิจกรรมนี้ ต้องเริ่มเล่นใหม่ เป็นจำนวน 5 ครั้ง ในครั้งที่ 5 กลุ่มทดลอง จำนวน 14 คน สามารถ ผ่าน "ตาข่ายไฟฟ้า" เหลือแต่เพียงคนที่ 15 เท่านั้นที่ไม่สามารถผ่านไปได้ เมื่อผู้วิจัยได้ถามกลุ่มทดลองว่าจะ "ยุติ" การเล่นเกมนี้ หรือจะ "ดำเนินการ" ต่อ ให้ครบตามเงื่อนไขที่ได้วางไว้ กลุ่มทดลองได้ตัดสินใจที่จะ "ดำเนินการ" ต่อ

โดยก่อนที่จะเริ่มเล่นใหม่ กลุ่มทดลองได้รวมตัวตกลงกันเอง เพื่อให้ทุกคน มี "ความพร้อม ความตื่นตัว อย่างสูงสุด" เมื่อเล่นรอบที่ 6 กลุ่มทดลองทุกคน สามารถข้าม "ตาข่ายไฟฟ้า" ไปได้ สิ่งนี้ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึง ความสามัคคีรวมตัวเป็นน้ำหนึ่งเดียวกัน

3. กิจกรรมของรักของหวง

เมื่อกลุ่มทดลอง ทีมกระบวนการ และผู้วิจัยได้นำของรักของหวงของตนเองมาวางไว้บนโต๊ะที่จัดเตรียมไว้ จะสังเกตเห็นได้ว่ากลุ่มทดลองสามารถที่จะเสียสละสิ่งของของตนเองมีติดตัวไว้ตั้งแต่เด็ก สมกับที่เป็นกิจกรรมของรักของหวงอย่างแท้จริง ตัวอย่างของรักของหวง ได้แก่ (1) พระที่เป็นของพ่อที่เสียชีวิตแล้ว (2) เครื่องรางป้องกันภัยที่แม่ให้ติดตัวมาตั้งแต่เด็ก (3) แหวนเงิน

ที่พ่อให้มาตอนเข้าโรงเรียนประถมได้ (4) เสื้อที่ออกแบบเอง ซึ่งมีตัวเดียวในโลก จัดเตรียมมาสำหรับใส่ในวันพุงนี้ของการเข้าค่าย สำหรับผู้วิจัยนั้น ไม่ได้เตรียม "ของรักของหวง" มาล่วงหน้า เมื่อถึงเวลาที่ต้องสละ สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุดในขณะนั้น คือ กล้องถ่ายรูปคู่กาย ที่ผู้วิจัยใช้อยู่เสมอเมื่อมีการเดินทาง

เมื่อกระบวนการได้ให้โอกาสกลุ่มทดลองทุกคนเขียนความจำเป็นที่ตนควรจะได้ "ของรักของหวง" นั้น ปรากฏว่า กล้องถ่ายรูปเป็นสิ่งที่คุณทดลองปรารถนามากที่สุด คือ 6 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งที่จะให้ "ของรักของหวง" แก่กลุ่มทดลอง 2 คน จึงขอโอกาสให้กลุ่มทดลองทั้งหมดลงความเห็นว่าจะให้ใครดี ซึ่งทั้งหมดกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า "เหตุผลของทั้งคู่เกินกำลังความสามารถที่กลุ่มทดลองจะตัดสินใจได้" ผู้วิจัยจึงให้ผู้เข้ารับการทดลองทั้ง 2 คน กล่าวถึงเหตุผลอีกครั้งหนึ่ง

ผู้เข้ารับการทดลองคนที่ 1 เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 ให้เหตุผลว่าตนเองนั้น ต้องการใช้กล้องถ่ายรูปในการเรียน ไม่อยากขอเงินแม่ และแม้จะขอเงินแม่ แม่ก็ไม่มีกำลังพอที่จะให้เงินเพื่อซื้อกล้องถ่ายรูปดีเช่นนี้ได้

ผู้เข้ารับการทดลองคนที่ 2 เรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 ให้เหตุผลว่าตนเองนั้น ต้องการใช้กล้องถ่ายรูปในการเรียน และการเรียนการสอนในเทอมถัดไปนั้น จะเน้นหนักเรื่อง "ผู้สื่อข่าวสื่อสิ่งพิมพ์" จึงจำเป็นที่จะใช้กล้องถ่ายรูป ที่ผ่านมาการเรียนของตนนั้นได้รับการช่วยเหลือจากทุนสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเป็นหลัก และยังเกิดจากการสนับสนุนทางการเงินที่เพื่อนช่วยกันให้ตนได้มีอุปกรณ์ในการเรียน

เมื่อผู้เข้ารับการทดลองคนที่ 1 ได้ยินสิ่งที่ผู้เข้ารับการทดลองคนที่ 2 พูด เธอก้าวต่อมว่า "หนูขอสละสิทธิ์ ถ้าเทียบความจำเป็นแล้ว พี่ปี 3 จำเป็นต้องใช้กล้องมากกว่าหนู ซึ่งอยู่ปี 1 หนูยังพอมีเวลา"

4. ชมและแลกเปลี่ยนเรื่องราวจากภาพยนตร์เรื่อง Pay it Forward

การดูภาพยนตร์เรื่องนี้ ได้สร้างแรงบันดาลใจให้การช่วยเหลือผู้อื่น ตระหนักถึงความรักที่แม่มีต่อลูก กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องยาก แต่หากต้องการชีวิตที่ดี เพื่อให้สังคมดีขึ้น เพราะเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเปลี่ยนแปลงตนเองจึงเป็นเรื่องที่ต้องกระทำ

5. เบ็ดขึงพื้นที่

จากกติกาของกิจกรรมนี้ หากกลุ่มทดลองคนไหน ที่สูญเสียบ้าน ต้องออกจากการเล่น กลุ่มทดลองส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นว่า การเล่นเกมนี้ทำให้เกิดการเทียบเคียง "หากไม่มีบ้านแล้ว จะอยู่อย่างไร" จึงทำให้เข้าใจถึงคุณค่าของการช่วยเหลือกันและกันมากขึ้น ส่วนข้อผิดพลาด ความกังวล ความกลัวที่จะสูญเสีย ได้เปลี่ยนผ่านและเรียนรู้ที่จะทำงานอย่างมีการวางแผน

6. ผู้นำลึกลับ

กลุ่มทดลองได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างของคนที่อยู่ในสังคม เช่น ในกรณีของกลุ่มทดลองทั้ง 15 คน ยังสามารถแบ่งออกเป็น 4 แบบ 4 บุคลิก เมื่อพิจารณาสังคมใหญ่ ทำให้เห็นความแตกต่าง สลับซับซ้อนมากขึ้น จึงเกิดการตระหนักที่จะใช้ชีวิตอย่างดูแล ระวังระมัดระวัง ไม่ประมาท มีปัญหาน้อยที่สุด

ดังนั้น การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันต้องมีการเข้าใจ และเอื้ออารีกันมากขึ้น ยกตัวอย่าง ผู้เข้ารับการทดลองคนที่ 1 มีบุคลิกเป็น "หนู" จะรู้สึกกลัว ลำบากใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ในขณะที่ผู้เข้ารับการทดลองคนที่ 2 ที่มีบุคลิกแบบ "กระซิง" จะทำงานเร็ว กล้าแสดงออก เปิดเผย ตรงไปตรงมา จึงต้องทำความเข้าใจกับผู้อื่นที่มีบุคลิกแตกต่างจากตนเอง เกิดการปรับตัว สร้างสมดุลให้กับชีวิต นำพาความสุข ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อกลุ่มทดลองทราบจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ประารถนาที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองทั้งสิ้น

7. Collective Drawing

เมื่อกลุ่มทดลองเห็นอุปกรณ์ในการวาดภาพสีน้ำที่เตรียมไว้ พวกเขามีความฝันที่จะวาดรูปให้ได้ตั้งใจ แต่เมื่อวิธีดำเนินการของกิจกรรมนี้ ที่ต้องส่งภาพที่ตนเองวาดไปทางขวามือ และโจทย์ที่กระบวนกรให้ในแต่ละรอบของการวาดภาพ มีผลทำให้ภาพที่กลุ่มทดลองแต่ละคนวาดผืนไว้ตอนเริ่มต้นนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ กลุ่มทดลองจึงตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ชีวิตอาจมีอุปสรรคเข้ามาโดยไม่คาดการณ์ และไม่สามารถควบคุมได้

8. ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง

จากเงื่อนไขของกิจกรรมที่ผู้ฟังมีหน้าที่ฟัง โดยไม่มีการตั้งคำถาม ไม่แทรกแซงในขณะที่ผู้พูดกำลังเล่าเรื่องอยู่ กลุ่มทดลองสะท้อนว่า รู้สึกกดดันทั้งผู้พูดและผู้ฟัง เมื่อกระบวนกร

ให้เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน กลุ่มทดลองส่วนใหญ่กล่าวว่ามีเรื่องที่ยากจะเล่าให้เพื่อนฟัง เมื่อมีปัญหา แต่ไม่แน่ใจว่าเขาจะฟังเราหรือไม่ และการฟังที่ตินั้น "เราควรอยู่กับเขาตลอดเวลา"

9. กราฟชีวิต

กิจกรรมนี้เป็นการทบทวนชีวิตที่ผ่านมา โดยกลุ่มทดลองให้คะแนนเพื่อสะท้อนความคิด ทศนคติ ที่มีต่อชีวิตตนเองในแต่ละช่วงวัย คือ (1) ชั้นประถม (2) มัธยมต้น (3) มัธยมปลาย (4) มหาวิทยาลัย โดยให้ 10 เป็นคะแนนที่สูงที่สุด และ 0 เป็นคะแนนที่ต่ำสุด

ผู้วิจัยพบว่า การให้คะแนนของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 10 จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นคนที่ผู้วิจัยพบว่า มีครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น ในขณะที่มีกลุ่มทดลอง 2 คนที่ให้คะแนนเฉลี่ยกราฟชีวิตต่ำกว่า 5.00 คือ มีคะแนนเพียง 4.50 และ 4.00 นั้นเป็นคนที่ผู้วิจัยพบว่า คนที่ 1 ครอบครัวแตกแยก แม่ทำงานหนัก พ่อเมาเหล้า ทะเลาะตบตีกัน เมื่อแม่มีสามีใหม่ ต่อมากลับเสียชีวิต ส่วนคนที่ 2 นั้น พ่อเสียชีวิตตั้งแต่เด็ก แม่ทำงานหนัก เมื่อมีสามีใหม่ มีปัญหาพ่อแม่ทะเลาะกัน เธอถูกทำร้ายจากพ่อเลี้ยง

ส่วนในภาพรวมนั้นกลุ่มทดลองให้คะแนนในแต่ละช่วงวัย คือ (1) ชั้นประถม เท่ากับ 7.33 (2) มัธยมต้น เท่ากับ 5.80 (3) มัธยมปลาย เท่ากับ 4.86 (4) มหาวิทยาลัย เท่ากับ 7.06 คะแนนของกลุ่มทดลองทุกคนในทุกช่วงวัยคือ 6.26 ซึ่งเป็นตัวเลขที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดจากบริบทของเยาวชนจิตอาสา

10. ศิลปะบำบัด

กลุ่มทดลองส่วนใหญ่สะท้อนว่า ก่อนมาเข้าค่าย "โลกเป็นสีดำ" แต่เมื่อเวลาผ่านไป กลุ่มทดลองส่วนใหญ่สะท้อนให้ผู้วิจัยโดยใช้คำพูด เช่น "โลกมีสีส้มมากขึ้น เป็นโลกที่สวยงาม ทำให้ยังมีรุ่งอรุณของชีวิตอยู่ที่ปลายฟ้า"

11. บทบาทจิตอาสา

เป็นกิจกรรมสรุปสุดท้ายของค่ายครั้งที่ 1 โดยแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 2 กลุ่ม เพื่อระดมความคิดในคำถาม 2 ข้อ ข้อที่ 1 จิตอาสาต้องมีบทบาทอย่างไรบ้าง กลุ่มทดลองได้สะท้อนว่า ต้องมีความอดทน ยอมรับและเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น ความสามัคคี ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความเสียสละ แบ่งปัน ความเคารพซึ่งกันและกัน การวางแผนการทำงาน ข้อที่ 2

การเตรียมความพร้อมของจิตอาสาคืออะไร มีวิธีการอย่างไร กลุ่มทดลองได้สะท้อนว่า ต้องมีสภาพร่างกายที่พร้อมในการทำงาน ศึกษาข้อมูลในการทำกิจกรรม มุ่งมั่น ตั้งใจ ช่วยเหลือผู้อื่น ทำโดยไม่หวังผลตอบแทน พร้อมรับสภาพสิ่งที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุน โดยไม่คาดคิดจากผู้พิงการวิทยุของ สวพ. 91 จำนวน 5,000 บาท ที่ประสงค์ให้ทุนกับการสร้างเยาวชนจิตอาสา ผู้วิจัยจึงได้มอบปัจจัยจำนวนดังกล่าวให้แก่กลุ่มทดลองทุกคน เพื่อระดมความคิด ในการนำเงินปัจจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กลุ่มทดลองตัดสินใจแบ่งเงินจำนวนหนึ่ง เป็นทุนเริ่มต้นในการทำพวงกุญแจ พร้อมทั้งรับบริจาค โดยมีเป้าหมายที่จะนำเงินจำนวน 8,000 บาท ไปซื้อผ้าอ้อมให้กับเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง ที่บ้านปากเกร็ด แต่เมื่อได้ทำพวงกุญแจขายและรับบริจาคเพิ่มเติม ได้เงินรวม 20,000 บาท จึงคิดว่า เมื่อได้เงินมากกว่าจะช่วยให้ได้มากกว่านี้ และเงินยังเหลืออยู่อีก 12,000 บาท กลุ่มทดลองจึงตกลงใจว่าจะนำเงินที่เหลือไปซื้ออุปกรณ์การเรียน และอุปกรณ์กีฬา ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ต่างจังหวัด หลังจากการเข้าค่ายครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 สิ้นสุด

12. แลกเปลี่ยนประสบการณ์จากสมุดบันทึก

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมแรกที่ได้พบกันในค่ายครั้งที่ 2 กลุ่มทดลองเล่าเรื่องราวที่มีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์จากการเข้าค่าย ครั้งที่ 1 ไปใช้กับชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้คนที่มีบุคลิก ลักษณะ แตกต่างจากกลุ่มทดลอง ทำให้มีความรู้สึกว่าตนเองนั้น มีความสุขมากขึ้น แบ่งปันมากขึ้น เสียสละความสุขของตนเองได้มากขึ้น เรียนรู้เรื่องความสามัคคีมากขึ้น รวมถึงให้ภัยผู้อื่นได้มากกว่าเดิม

13. เลี้ยงเด็กอ่อนและปั้นดิน

การไปเลี้ยงเด็กอ่อนที่มีอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี เป็นการทำให้ย้อนระลึกถึงชีวิตในวัยเด็กและตระหนักถึงความรักที่แม่มีกับเขา และเห็นใจเพื่อนมนุษย์ที่เด็กน้อยต้องพบชะตากรรมเมื่อสิ้นสุดภารกิจแล้วนั้น ได้ให้ทำกิจกรรมปั้นดินต่อ ซึ่งกลุ่มทดลองได้ปั้น สิ่งสะท้อนออกมาจากภายในใจ เช่น การปั้นรูปมือที่สะท้อนว่าเป็นตัวแทนของแม่ที่โอบกอดลูก ผ้าห่มที่เป็นตัวแทนความรักความอบอุ่น แม่อุ้มลูก รูปหมู่น้อย เมื่อกลุ่มทดลองได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้สะท้อน ดังคำพูด เช่น

"ตอนน้องกำมือเราไว้ ก่อนที่เราจะกลับออกมา เด็กน้อยกำมือแน่นจนต้องแกะมือน้องออก แล้วก็พูดอ้อแอ้ฟังไม่ได้ความ

เรอบอกว่ามันเป็นสัมผัสที่อบอุ่นและเจ็บปวดในเวลาเดียวกัน"

"แม้จะเป็นเวลาสั้นๆ ที่ได้ใกล้ชิดกับน้อง แต่รู้สึกผูกพันตอนที่กลุ่มให้น้องนอน น้องเอาศีรษะมาชนไหล่เรา มือน้อยๆ กอดเราทำให้เรามีความสุข รู้สึกน้องไวใจเรา ยอมรับว่าเมื่อยมาก แต่กลับรู้สึกดี"

มีกลุ่มทดลอง 1 คน ที่กล่าวว่า "เป็นผ้าเท้าคู่แรกที่ได้จับเป็นสิ่งแรกทีนึกถึงว่า ผ้าเท้านี้จะทำให้เขาเย็นหยดได้ในวันข้างหน้า ขณะที่ป้อนนมให้น้อง ทำให้รู้สึกถึงความ เป็นแม่" พร้อมกับทิ้งท้ายการพูดแลกเปลี่ยนในวันนั้นว่า "ที่พูด ที่บอกมาทั้งหมดนี้ ยังไม่ได้ครึ่งเท่าที่รู้สึก"

14. แลกเปลี่ยน ภาพเดิม ความฝัน อุปสรรค การเปลี่ยนแปลง

กลุ่มทดลองได้แลกเปลี่ยน ภาพเดิม ความฝัน อุปสรรค การเปลี่ยนแปลง ดังนี้

(1) ภาพเดิม กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีชีวิตเกี่ยวข้องกับเพื่อนและการเรียน ไม่ค่อยสนใจคนอื่น

(2) ความฝัน กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มองไปเพื่ออาชีพ หลังจากสำเร็จการศึกษา เช่น การเป็นนักข่าว

(3) อุปสรรค กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มองเรื่องขาดเวลา เพราะเวลาส่วนใหญ่ต้องไปกับการทำงานเพื่อหาเงินระหว่างเล่าเรียน อยากลดช่วงฝึกงาน อยากมีเวลาปิดเทอมเหมือนคนอื่นเขาบ้าง

(4) การเปลี่ยนแปลง กลุ่มทดลองส่วนใหญ่อยากมีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้นโดยลดส่วนของตนเองลง อยากช่วยสังคมให้มากขึ้นกว่านี้ ลดการใช้เวลากับดารา แฟน และสังคมออนไลน์

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าระหว่างทำค่ายกิจกรรมส่วนใหญ่ได้สร้างเยาวชนจิตอาสา ด้วยการป้อนข้อมูลทักษะ วิธีการ (Input) เพื่อให้เยาวชนจิตอาสาเกิดกระบวนการ (Process) ในการเรียนรู้ เข้าใจ รวมทั้งตกผลึก จนกระทั่งเกิดผลผลิต (Output) อย่างมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 2 หลังทำค่าย

เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ การใช้รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21" ที่เกิดขึ้นหลังจากค่ายครั้งที่ 1-3 สิ้นสุดลง ซึ่งผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็น ดังนี้

1. แบ่งปัน เสียสละ (ทาน)

กลุ่มทดลองกล่าว ดังนี้

- นาย โอ "การได้มีชีวิตอยู่ ควรจะเป็นเวลาที่ได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น"
- น.ส. เอช "การเป็นผู้เริ่มต้นในสิ่งที่ดีๆ ของเราอาจเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำได้"
- น.ส. เอ "การให้มันยิ่งใหญ่ ไม่เพียงแต่เรื่องเล็กน้อย เพราะมันมีค่ามากสำหรับผู้ให้และผู้รับ"
- น.ส. ซี "ถึงแม้จะเป็นสิ่งของที่รักและหวงยังไง แต่ถ้าการให้จะเป็นการช่วยคนอื่นได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ผู้ที่กำลังขาดแคลน นับว่าเป็นเรื่องที่ดีควรทำอย่างยิ่ง"
- นาย โอ "ยอมให้รุ่นน้องที่กำลังลำบากมาอาศัยอยู่ด้วย ต้องแบ่งทุกอย่างให้ แม้แต่พื้นที่ๆ เป็นส่วนตัว ต้องเสียสละ ในฐานะที่เป็นพี่ อดทนมากขึ้น แต่ก็เต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือ"

นอกจากนี้แล้ว เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการการสนทนากลุ่ม กลุ่มทดลองทั้ง 15 คน ได้แบ่งปันเพิ่มเติม โดยมี น.ส. เจ และน.ส. โอ เป็นคนพูดเป็นคนแรกและเพื่อนๆ ได้พยักหน้า แสดงความเห็นด้วยว่า

- น.ส. เจ "ได้เรียนรู้การให้ด้วยใจ รวมทั้ง ได้เรียนรู้คำว่า เสียสละแรงกายแรงใจเพื่อคนอื่น แต่เรากลับเป็นผู้ได้รับ ความสุขมากกว่า"
- น.ส. โอ "การให้ไม่ได้จำกัดแค่การให้เงิน แต่มีได้หลายแบบ แม้แต่การให้อภัย จึงทำให้ ให้ได้มากขึ้น ชีวิตเราควรทำอะไรเพื่อสังคม ทำให้เรามีกำลังใจ และมีฉันทะมากขึ้น"

กล่าวได้ว่า กลุ่มทดลองมีมิติของการให้ รวมถึงการกระทำที่แสดงออกถึงการให้ และการเสียสละมากยิ่งขึ้น เมื่อกลุ่มทดลองสามารถสรุปร่วมกันและลงความเห็นว่าการให้เป็นการให้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีประมาณ ปราศจากเงื่อนไขของการให้ การให้สามารถทำได้ในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะ

จะเป็นการให้ร่างกาย แรงใจ และแรงเงิน ใครถนัดหรือมีความสามารถด้านไหน ก็สามารถที่จะให้ และในขณะที่เดียวกัน การให้ได้เปิดประตูแห่งการพัฒนาศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ นั้นให้สามารถ "ให้" ได้มากยิ่งขึ้นไป นั่นคือการให้อภัย เพราะในที่สุดหัวใจของผู้ให้ที่แท้จริง จะพบกับความสุขที่เกิดจากการให้อภัยด้วย

2. สื่อสารด้วยวาจาดี (ปิยวาจา)

การสื่อสารด้วยวาจาดี หรือปิยวาจา เป็นเป็นการรู้จักใช้คำพูดที่สุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน เพื่อคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น แต่การระวังคำพูดตลอดเวลาเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก

เมื่อสนทนาเรื่องการสื่อสารด้วยวาจา กลุ่มทดลองเกือบทั้งหมดพยักหน้าเห็นด้วยกับ น.ส. โอ ที่ว่า

- น.ส. โอ "การพูดจากันดีๆ เป็นการช่วยเหลืออย่างหนึ่ง ตอนทำกิจกรรม การอดทน การแบ่งงาน การรับฟังผู้อื่น ทำให้เรา ปรับแ่งคิด ทำให้รู้ใจเขา ใจเรามากขึ้น และรู้ว่าคนเราไม่เหมือนกัน จะให้คิดแบบเดียวกันไม่ได้ การที่ไม่พูดจาบั่นทอนกำลังใจกัน จะทำให้ทุกอย่างราบรื่นขึ้น เราก็อยู่ในสังคมได้ง่ายขึ้น... แต่ก็ทำยาก เพราะปากมักพลั้งเผลอ"

กลุ่มทดลองกลุ่มหนึ่งตอบว่า

- น.ส. เจ "เมื่อก่อนชอบใช้วิธีนินทาเพื่อลดความ ไม่สบายใจ แต่หลังจากเข้าค่ายดีขึ้น เพราะรู้สึกเห็นใจคนอื่นมากขึ้น จึงรู้จักใช้คำพูดเพื่อถนอมน้ำใจคนอื่นมากขึ้น"
- น.ส. บี "ปรับวิธีพูดจากับเพื่อน และผู้คนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ การเข้าถึงคนแต่ละประเภทว่าถ้าคนอารมณ์ร้อน เราควรพูดด้วยหรือเล่นด้วยอย่างไร"
- น.ส. เจ "รู้ว่าการพูดจากันดีๆ การลงมือช่วยเหลือกันที่เป็นสิ่งที่เราควรทำ แต่ก็ยังมีความมุ่งมั่นว่าจะไปช่วยคน ให้ได้มากกว่านี้"

ในประเด็นการสื่อสารด้วยวาจาดีนี้ ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตว่า กลุ่มทดลองมีความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารด้วยวาจาดี ว่ามีประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมเล็กหรือใหญ่ แต่การสื่อสารด้วยวาจา เป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง เพราะคนเรามักจะพูดตามความเคยชิน

3. ปรารถนาที่จะช่วยเหลือ (อัตถจริยา)

อัตถจริยา เป็นการปรารถนาที่จะช่วยเหลือ คือ การชวนชวนที่จะให้การช่วยเหลือโดยไม่เลือกปฏิบัติ โดยไม่รังรอ พร้อมทั้งการเปลี่ยนแปลงในตนเองให้พร้อมกับการช่วยเหลือ และจัดการความรู้สึที่มีต่อปฏิกิริยาของคนที่จะช่วยเหลือ

ในประเด็นนี้ กลุ่มทดลองกล่าว ดังต่อไปนี้

- น.ส. ดี "กล้าที่จะเตือนเพื่อน หากเพื่อนทำไม่ดี มีความคิดที่จะช่วยคนมากขึ้น"
- น.ส. เอ "เวลารว่างจากการเรียนจะหารายได้พิเศษเอง จะได้ไม่เป็นภาระของแม่"
- น.ส. เอฟ "เสนอให้เพื่อนที่บ้านอยู่ไกล แต่ต้องมาทำกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยแต่เช้า หยิบยื่นความช่วยเหลือทันทีแล้วรู้สึกดีมากๆ กับสิ่งที่ได้ทำ"
- น.ส. บี "ตัดสินใจช่วยเหลือคนได้เร็วขึ้น มีเหตุการณ์ที่เห็นแม่ตีลูกอย่างรุนแรงเกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา ก็วิ่งเข้าไปช่วยเหลือเด็กคนนั้น ยอมที่จะถูกต่อว่าว่าไปยุ่งเรื่องของคนอื่น"

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นความตั้งใจที่จะช่วยเหลือคนพร้อมทั้งการลงมือช่วยเหลือทันทีที่โอกาสอำนวย รวมถึงการแตกประเด็นทางความคิดที่สามารถจำแนกแนวทางการช่วยเหลือคนได้หลากหลายวิธี ดังที่ปรากฏในบทสนทนาข้างต้น

4. การเกื้อกูลสม่ำเสมอ (สมานัตตตา)

ในประเด็นของสมานัตตตา ซึ่งหมายถึง การเกื้อกูลสม่ำเสมอ ผู้วิจัยต้องการทราบถึงความเสมอต้นเสมอปลายของการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และการที่พร้อมจะอยู่เคียงข้างผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ที่เกิดขึ้นในใจของกลุ่มทดลอง รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกในการช่วยเหลือคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งได้รับการสะท้อนจากกลุ่มทดลอง ดังนี้

- นาย โอ "นึกถึงใจเขา ใจเรา มากขึ้น ยอมรับความคิดของคนอื่นได้มากขึ้น"
- น.ส. ดี "จากที่ไม่กล้า เริ่มมีความคิดที่จะช่วยคน แม้จะมีความกังวลอยู่บ้าง แต่ไม่ประมาท"
- น.ส. อี "เห็นใจคนอื่นมากขึ้น...มองข้ามข้อเสียจึงเห็นข้อดีของคนอื่นมากขึ้น...รู้สึกว่ามีน้ำใจมากขึ้น ยื่นมือไปช่วยคนอื่นได้มากขึ้น...ความอยากช่วยคนอื่นให้พ้นทุกข์ ทำให้เราข้ามพ้นความกลัว หรือกังวลต่อปฏิกิริยาที่เราจะได้รับการช่วยเหลือ จากผู้ที่เรากำลังให้การช่วยเหลือ"
- นาย เอ็น "ความอดทนอดกลั้น เป็นการช่วยเหลือกัน อย่างหนึ่ง"

อีกคำตอบหนึ่งที่กลุ่มทดลองกล่าวอย่างน่าสนใจ พร้อมกับการพยักหน้าของเพื่อน ๆ คือ น.ส. เอช ที่กล่าวว่า "ยอมให้คนใช้มากขึ้น"

ความเสมอต้นเสมอปลายของการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และการที่พร้อมจะอยู่เคียงข้างผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ คุณลักษณะเหล่านี้หากมีกับคนในสังคมใดแล้ว ย่อมนำมาสู่สมาธิในสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นสังคมขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ กลุ่มทดลองได้สะท้อนออกมาให้เห็นจากการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าวว่า "ได้คุณลักษณะเหล่านี้มาจากการเข้าค่ายอบรมนั่นเอง"

สรุปผลการวิจัย

ผลผลิตหลังทำค่าย จะเห็นได้ว่า ถึงแม้กลุ่มทดลองจะไม่ได้อ้างอิงหรือกล่าวโดยตรงถึงหลักสังคหวัตถุ 4 แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มทดลองทั้งหมดได้พัฒนาตนเอง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนในสังคมด้วยการนำสิ่งที่ได้จากค่ายไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

เมื่อมีการส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21" ซึ่งเป็นปัจจัย (Input) ที่ทำให้กลุ่มทดลองมีโอกาสได้ฟังจากบุคคลอื่น ก่อให้เกิดการใคร่ครวญ ถือได้ว่าเป็นปัจจัย ที่ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย, 2539) เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนความรู้สึก สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะรู้จักโลกภายในของตนเอง และในขณะที่เรียนรู้โลกภายใน โลกภายนอกที่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกลุ่มทดลองเป็นภาพสะท้อนทำให้รู้จักคนอื่นมากขึ้น จนเกิดการตกผลึก (Transformation and Healing) และเข้าใจมิติของการให้การเสียสละ การแบ่งปัน ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ การถือกุศลสมาธิ ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์, 2546)

จากการถอดบทเรียน ทำให้พบว่า นอกเหนือจากการใคร่ครวญ ตกผลึก แล้ว กลุ่มทดลองยังสามารถใช้สติ (Nhat Hanh, 2002) ความอดทน การแบ่งปัน เสียสละ รักษาใจตนเองให้มั่นคง แม้ว่าจะพบกับสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหา ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ กล่าวคือ กลุ่มทดลองสามารถจัดการในสถานการณ์นั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรักษาความเป็นคนดี ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ยึดโยงสังคมให้แน่นแฟ้น ด้วยทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตทาไว้ได้

ในงานวิจัยนี้ กลุ่มทดลองถือว่าเป็นวัยรุ่น หรืออาจมองได้ว่าเป็นผู้ใหญ่ในร่างเด็ก" เพราะจากการสัมภาษณ์เชิงลึกชี้ให้เห็นว่ากลุ่มทดลองได้ผ่านวัยเด็กมาอย่างโชกโชน ปัจจุบันกลุ่มทดลองคือผู้ใหญ่ที่สามารถเลือกทางเดินชีวิต เห็นได้จากการตัดสินใจเรื่องการเรียน การคบเพื่อน รวมไปถึงการสร้างครอบครัว แม้จะอยู่ในวัยเรียนก็ตาม เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ไม่สามารถประมาทได้ว่า เยาวชนที่อายุเท่านี้ มีต้นทุนในการดำเนินชีวิตทางสังคมสูง รวมถึงการเรียนรู้โลกกว้าง ที่แทบจะเรียกได้ว่าทุกสาขาวิชาอยู่ในสื่อออนไลน์ เขาเหล่านี้จึงมีศักยภาพที่จะใช้ความคิดจินตนาการ ที่จะใคร่ครวญตกผลึกสิ่งที่ได้รับมา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตน เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และในทำนองเดียวกัน หากเยาวชนเหล่านี้ได้สิ่งที่เกินออกุศล ผู้ใหญ่ทั้งหลายต้องร่วมกันรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการทำกิจกรรมนี้ทำให้มองเห็นเมล็ดพันธุ์เชิงบวก ความสามารถในการใคร่ครวญ และตกผลึกทางความคิดซึ่งมีความสำคัญมาก ดังนั้นการส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วย

กิจกรรม "คลิก 21" จึงเป็นสิ่งที่ควรนำมาประยุกต์ใช้และขยายผลเพื่อให้เกิดประโยชน์กับเยาวชนจิตอาสากลุ่มอื่น อีกทั้งควรสร้างจิตอาสาในเด็ก คนวัยทำงานและผู้สูงอายุ

2. การฝึกอบรมการส่งเสริมเยาวชนจิตอาสาด้วยกิจกรรม "คลิก 21" นี้ ควรนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการทำงานของจิตอาสาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการทำงานของจิตอาสาโดยทั่วไป ควรจัดให้มีการสนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้รับทุกข์สุข แบ่งปันประสบการณ์เรื่องราวในชีวิต รวมทั้งการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการผ่อนคลายจากภาระงานในหน้าที่ ซึ่งควรทำบ่อยและทำซ้ำ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ จุดประกายกรุงเทพธุรกิจ. 2554. **กรุงเทพธุรกิจ อาสาสู้อัลดี**. กรุงเทพธุรกิจ: 1.
- ทวีศักดิ์ นพเกสร. 2551. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 1**. นครราชสีมา: โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- ไทยรัฐออนไลน์. 2554. **ประชากรวัยรุ่นทั่วโลกเพิ่ม ปัญหาสังคมสูงตาม**. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2556, <http://www.thairath.co.th/content/151816>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). 2546. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. **พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนิตย์ เชมภู และ วินัย เมฆไตรภพ. 2548. **การศึกษาและประยุกต์บทเรียนงานอาสาสมัครจากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาาระบบอาสาสมัครในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- Nhat Hanh, T. 2002. **Friends on the Path: Living Spiritual Communities**. California: Parallax Press.
- United Nations. 2015. **Population and Development Database 2014**. Retrieved February, 15, 2015 from <http://www.un.org/en/development/desa/population/>.

>> **จิตนีย์ ศรีวังพล**

สำเร็จการศึกษา พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำสาขาสังคหศาสตร์ สาขาวิชาพุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย